

Dosarul nr.3ra-982/23

2-13164121-01-3ra-29092023

Prima instanță: Judecătoria Centru, mun. Chișinău (jud.: N. Mazur)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud.: Gh. Mîra, E. Palanciuc, V. Negru)

Î N C H E I E R E

21 februarie 2024

mun. Chișinău

Curtea Supremă de Justiție

Completul de judecată, în componența:

Președinte, judecător
judecători

Stela Procopciuc
Oxana Parfeni
Mariana Ursachi

examinând admisibilitatea recursului depus de Casa Națională de Asigurări Sociale,

în cauza de contencios administrativ, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Hamurari Valentina împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale și Casa Teritorială de Asigurări Sociale sect. Buiucani cu privire la contestarea actului administrativ privind refuzul de recalculare a pensiei și obligarea recalculării pensiei cu includerea în calcul a salariului din perioada a.n. 1984-1993,

împotriva deciziei din 19 iulie 2023 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-a admis apelul depus de Hamurari Valentina și s-a casat integral hotărârea din 03 iunie 2013 a Judecătoriei Centru, mun. Chișinău,

c o n s t a t ă :

La 02 ianuarie 2013, Hamurari Valentina s-a adresat cu cerere de chemare în judecată, în procedura contenciosului administrativ, împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale și Casa Teritorială de Asigurări Sociale sect. Buiucani cu privire la contestarea actului administrativ privind refuzul de recalculare a pensiei și obligarea recalculării pensiei cu includerea în calcul a salariului din perioada a.n. 1984-1993.

În motivarea acțiunii reclamanta a indicat că, în octombrie 2011 de către Casa Teritorială de Asigurări Sociale sec. Buiucani mun. Chișinău i-a fost stabilită pensia pentru limita de vârstă în sumă de 999,15 lei lunar, începând cu 13 februarie 2011.

La 19 septembrie 2012 s-a adresat la Casa Teritorială de Asigurări Sociale sec. Buiucani cu solicitarea de a i se efectua recalculul la pensia stabilită din motiv, că la determinarea mărimii pensiei nu a fost luat în considerare salariu pentru perioada din luna martie 1984 pâna în luna octombrie 1993, în timpul activității sale în funcția de economist, contabil șef, apoi director adjunct pe probleme financiar -economice

la Combinatul de producere pe lângă Societatea Muzical Corală din Moldova (mai târziu redenumit ca SA „ACORD”, apoi SA „CETAS”).

A menționat că, la depunerea cererii pentru stabilirea pensiei a depus certificatul cu suma câștigului de la Combinatul de producere pe lângă Societatea Muzical Corală din Moldova, semnat și stampilat, din care reiese, că salariul total pe perioada 1984-1993 a constituit suma de 709663,59 rub.

Prin răspunsul № X101/09-6642 din 12 octombrie 2012 Casa Teritorială de Asigurări Sociale sec. Buiucani a refuzat recalculul pensiei.

La 09 noiembrie 2012 a contestat refuzul la Casa Națională de Asigurări Sociale, iar la 29 noiembrie 2012 contestația a fost respinsă, refuzând recalcularea pensiei.

Consideră reclamanta, că Casa Teritorială de Asigurări Sociale sec. Buiucani neîntemeiat a refuzat recalculul pensiei, iar Casa Națională de Asigurări Sociale a RM neîntemeiat a respins contestația sa.

A indicat, că faptul că în anii 1984-1993 a activat la Combinatul de Producere pe lângă Societatea Muzical Corala din Moldova se confirmă prin înscrierea în carnetul de muncă și nu este contestat, iar mărimea salariului se confirmă prin certificatul de salariu prezentat. Pârâții neîntemeiat refuză să accepte acest certificat pe motiv, că informația despre salariu pentru perioada controversată nu s-a păstrat în arhive.

A menționat, că în perioada activității sale, Combinatul de producere de pe lângă Societatea Muzical Corală din Moldova era întreprindere de stat și anume statul este responsabil pentru păstrarea documentelor de arhivă.

A solicitat, de a recunoaște refuzul neîntemeiat și a anula hotărârea Casei Teritoriale de Asigurări Sociale sec. Buiucani № X101/09-6642 din 12 octombrie 2012 și hotărârea Casei Naționale de Asigurări Sociale a RM № V-H-1682/12 din 29 noiembrie 2012 privind refuzul de recalculare a pensiei și de a obliga pârâții să efectueze recalculul pensiei cu includerea în calcul a salariului primit în perioada anilor 1984-1993 în sumă totală de 709 663,59 rub.

Prin hotărârea din 03 iunie 2013 a Judecătoriei Centru, mun. Chișinău a fost respinsă acțiunea, ca fiind neîntemeiată.

La 01 iulie 2013, Hamurari Valentina a depus apel împotriva hotărârii primei instanțe, solicitând admiterea acestuia, casarea hotărârii primei instanțe și emiterea unei hotărâri noi, prin care acțiunea să fie admisă integral.

Prin decizia din 16 octombrie 2013 a Curții de Apel Chișinău a fost respins apelul depus de Hamurari Valentina și s-a menținut hotărârea din 03 iunie 2013 a Judecătoriei Centru, mun. Chișinău.

Prin încheierea din 05 februarie 2014 a Curții Supreme de Justiție s-a declarat inadmisibil recursul depus de Hamurari Valentina.

La 03 ianuarie 2023, Agentul Guvernamental al Republicii Moldova a depus cerere de revizuire a deciziei din 16 octombrie 2013 a Curții de Apel Chișinău, în baza art.449 lit.g) din Codul de procedură civilă, menționând că, la 11 mai 2021, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a comunicat Guvernului Republicii Moldova cererea Hamurari v. Republica Moldova (nr. 42403/14), solicitând prezentarea observațiilor cu privire la admisibilitatea și fondul cererii prin prisma

întrebărilor formulate în circumstanțele de fapt, rezumate de către Grefa Curții Europene.

Prin încheierea din 16 martie 2023 a Curții de Apel Chișinău, s-a admis cererea de revizuire depusă de Agentul Governamental al Republicii Moldova. S-a constatat încălcarea dreptului Valentinei Hamurari, garantat de art.1 din Protocolul nr.1 la Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale. S-a casat decizia din 16 octombrie 2013 a Curții de Apel Chișinău și s-a transmis prezenta cauză în Direcția Evidență și Documentare Procesuală, pentru distribuire aleatorie și examinare în ordine de apel. S-a încasat din contul Bugetului de stat, gestionat de Ministerul Finanțelor al R. Moldova, prin intermediul Ministerului Justiției al R.Moldova, în beneficiul Valentinei Hamurari suma de 2 000 de euro, echivalent în lei moldovenești, cu titlu de prejudiciu moral.

Prin decizia din 19 iulie 2023 a Curții de Apel Chișinău a fost admis apelul depus de Hamurari Valentina, s-a casat integral hotărârea din 03 iunie 2013 a Judecătoriei Centru, mun. Chișinău și s-a emis o decizie nouă prin care s-a admis acțiunea. S-a anulat hotărârea Casei Teritoriale de Asigurări Sociale sec. Buiucani № X101/09-6642 din 12 octombrie 2012 și hotărârea Casei Naționale de Asigurări Sociale a RM № V-H-1682/12 din 29 noiembrie 2012 privind refuzul de recalculare a pensiei. S-a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale să efectueze recalculul pensiei cu includerea în calcul a salariului primit potrivit adeverințelor prezentate pentru perioada anilor 1984-1993.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a apreciat ca neîntemeiat argumentul invocat de intimat precum că, apelanta nu a prezentat probe suficiente ce ar confirma stagiul de cotizare pentru perioada din luna martie 1984 până în luna octombrie 1993, în timpul activității în funcția de economist, contabil șef, apoi director adjunct pe probleme financiar -economice la Combinatul de producere pe lângă Societatea Muzical Corală din Moldova (mai târziu redenumit ca SA „ACORD”, apoi SA „CETAS”), or apelanta a prezentat doar probe pe care le deținea aceasta. Instanța de apel a considerat că, apelanta a depus diligența corespunzătoare în vederea acumulării probatorului, iar faptul că angajatorul nu a întocmit adeverința de salariu în modul corespunzător pentru angajații întreprinderii, aceste omisiuni nu-i pot fi imputate Valentinei Hamurari, din care motiv această perioadă urmează a fi inclusă în stagiul de cotizare.

La 24 iulie 2023, Casa Națională de Asigurări Sociale, prin intermediul poștei electronice, a depus recurs împotriva deciziei instanței de apel, iar la 03 octombrie 2023 a prezentat motivarea recursului, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei din 19 iulie 2023 a Curții de Apel Chișinău, cu menținerea hotărârii primei instanțe.

În motivarea recursului a indicat că Hamurari Valentina nu a prezentat vreo probă, nici la faza administrativă prealabilă desfășurată de organul de asigurări sociale la stabilirea/recalcularea pensiei, cât și în cadrul examinării cauzei în instanțele de judecată, prin care să se confirme veridicitatea sumelor salariale conform datelor conturilor personale, borderourilor de salariu și altor documente de achitare a salariului.

A menționat că pe parcursul anilor 2014 – 2022, intimata nu s-a adresat cu cerere privind reexaminarea dreptului la pensie conform art. 33 alin. (1) lit. a) al Legii

nr.156/1998 (apariției unor circumstanțe noi referitoare la stagiul de cotizare, venitul asigurat, ce au avut loc până la acordarea drepturilor la pensie), neprezentând spre verificare documentele în temeiul cărora au fost eliberate adevărurile cu privire la salariu pentru perioada de activitate 1984-1993 la SA „CETAS”.

Conform art. XI alin. (1) și (3) din Legea pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) nr. 246 din 31 iulie 2023, prezenta lege intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, cu excepția art. IV, V pct.1–9 și 11–16 și art. VII, care vor intra în vigoare la 01 septembrie 2023.

Recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

Din sensul normei de drept enunțate, urmează că legiuitorul a optat pentru principiul aplicării imediate a noilor reglementări procedurale, cu excepția temeiurilor în baza cărora se vor examina recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi. Respectiv, recursul depus de Casa Națională de Asigurări Sociale a fost depus până la data intrării în vigoare a Legii pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) nr. 246 din 31 iulie 2023, și va fi examinat în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

În conformitate cu art. 244 alin. (1) din Codul administrativ, hotărârile curții de apel ca instanța de fond, precum și deciziile instanței de apel pot fi contestate cu recurs.

Potrivit art. 245 alin. (1) din Codul administrativ (în vigoare la data depunerii recursului), recursul se depune la instanța de apel în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel, dacă legea nu stabilește un termen mai mic.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție atestă că dispozitivul deciziei instanței de apel a fost pronunțat de către Curtea de Apel Chișinău la data de 19 iulie 2023, dar a fost notificat recurentei Casa Națională de Asigurări Sociale la data de 20 iulie 2023, fapt confirmat prin extrasul din poșta electronică (f.d. 60, Vol. II).

La 24 iulie 2023, Casa Națională de Asigurări Sociale a depus recurs împotriva deciziei din 19 iulie 2023 a Curții de Apel Chișinău (f.d. 61-62, Vol. II).

Alineatul (2) al art. 245 alin. (1) din Codul administrativ (în vigoare la data depunerii recursului), prevedea că motivarea recursului se prezintă Curții Supreme de Justiție în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție atestă că copia deciziei motivate a instanței de apel a fost notificată recurentei Casa Națională de Asigurări Sociale la data de 22 septembrie 2023, fapt confirmat prin extrasul din poșta electronică, anexat la materialele cauzei (f.d. 65, Vol. II).

La 03 octombrie 2023, Casa Națională de Asigurări Sociale, prin intermediul poștei electronice, a prezentat motivarea recursului împotriva deciziei din 19 iulie 2023 a Curții de Apel Chișinău (f.d. 66-69, Vol. II).

Astfel, recursul depus de Casa Națională de Asigurări Sociale împotriva deciziei din 19 iulie 2023 a Curții de Apel Chișinău este în termen.

La 04 octombrie 2023, Curtea Supremă de Justiție a expediat copia cererii de recurs intimatilor, cu înștiințarea despre necesitatea prezentării referinței (f.d.72-73, Vol. II).

Prin referința din 18 octombrie 2023, Hamurari Valentina a solicitat respingerea recursului depus de Casa Națională de Asigurări Sociale.

Examinând temeiurile invocate în recursul depus de Casa Națională de Asigurări Sociale, în raport cu materialele cauzei, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție îl consideră inadmisibil, din următoarele motive.

În conformitate cu art. 246 alin. (1) din Codul administrativ, Curtea Supremă de Justiție examinează din oficiu admisibilitatea cererii de recurs. Dacă recursul este inadmisibil, completul din 3 judecători adoptă o încheiere irevocabilă. Încheierea privind inadmisibilitatea recursului, care conține sumar faptele cauzei, motivele și temeiul inadmisibilității, se publică pe pagina web oficială a Curții Supreme de Justiție și se comunică părților.

Conform art. 246 alin. (2) din Codul administrativ, în vigoare la data depunerii recursului, recursul se declară inadmisibil în special în cazurile enumerate la literele a) - f).

Din analiza prevederilor citate, rezultă că admisibilitatea/inadmisibilitatea recursului, depus până la data de 01 septembrie 2023, în special, nu se limitează doar la temeiurile menționate la art. 246 alin. (2) din Codul administrativ ci urmează să însușească în condițiile Codului administrativ exercitarea efectivă a unui control de legalitate, veritabil bazat pe temeiuri concludente și serioase.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține cu valoare de principiu jurisprudențial, că sintagma „în special” denotă caracterul neexhaustiv al temeiurilor de inadmisibilitate și în același timp oferă un drept exclusiv al instanței de recurs de a filtra cererile de recurs care nu prezintă o motivare suficient de serioasă și care pe cale de consecință nu pot însuși un eventual succes rezultat din examinarea cererii.

În această ordine de idei, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că Codul administrativ dezvoltă nu doar caracterul nedevelopativ al recursului, dar și cerința de seriozitate a cererii din perspectiva invocării unor veritabile și esențiale încălcări de drept procedural și material capabile să răstoarne deciziile instanței de apel contestate sau, după caz, hotărârile Curții de Apel ca primă instanță într-o eventuală examinare în fond și invocare *ex officio* a erorilor de drept.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție notează că pentru a trece testul de admisibilitate, cererea de recurs trebuie să conțină o motivare convingătoare și întemeiată în condițiile nominalizate mai sus. Acest argument rezultă și din particularitățile de formă ale reglementării recursului în Codul administrativ și anume din sintagma „motivarea recursului” de la art. 245 alin. (2) din Codul administrativ, în vigoare la data depunerii recursului. În consecutivitate, motivarea cererii de recurs în circumstanțele expuse se referă la formalitățile pe care trebuie să le întrunească cererea în vederea rezistării testului și filtrului de admisibilitate.

De asemenea, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție accentuează că admisibilitatea recursului trebuie privită și în contextul rolului și funcției legale a instanței judecătorești supreme care constă, în special în asigurarea și interpretarea uniformă a legilor la examinarea cauzelor de contencios administrativ. Astfel, motivarea oricărei cereri de recurs trebuie să țină cont pentru a trece filtrul de admisibilitate și a avea succes, de aceste însușiri de ordin legal fundamental.

În acest sens, CtEDO în jurisprudența sa constantă statuează că dreptul de acces la instanțe nu este absolut. Există limitări implicit admise [Golder împotriva Regatului Unit, pct. 38; Stanev împotriva Bulgariei (MC), pct. 230]. Acesta este în special cazul condițiilor de admisibilitate a unui recurs, întrucât prin însăși natura sa necesită o reglementare din partea statului, care se bucură în această privință de o anumită marjă de apreciere (Luordo împotriva Italiei, pct. 85). Condițiile de admisibilitate ale unui recurs pot fi mai stricte decât pentru un apel (Levages Prestations Services împotriva Franței, pct. 45). Curtea a mai reiterat că modul de aplicare a articolului 6 procedurilor în fața instanțelor ierarhic superioare depinde de caracteristicile speciale ale procedurilor respective, urmând de ținut cont de totalitatea procedurilor în sistemul de drept național și de rolul instanțelor ierarhic superioare în acest sistem. (Botten v. Norway, hotărâre din 19 februarie 1996, Reports 1996-1, p. 141, § 39). La fel, conform jurisprudenței CtEDO, procedurile cu privire la admisibilitatea căii de atac și procedurile care implică doar chestiuni de drept, și nu chestiuni de fapt, pot fi conforme cu cerințele articolului 6 § 1 (a se vedea Helmers c. Suediei 9 octombrie 1991, § 31, Seria A, nr. 212-A).

În circumstanțele menționate, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a declara inadmisibil recursul depus de Casa Națională de Asigurări Sociale.

În conformitate cu art. 230 și art. 246 din Codul administrativ, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

di s p u n e :

Recursul depus de Casa Națională de Asigurări Sociale se declară inadmisibil.
Încheierea este irevocabilă.

Președinte, judecător

Stela Procopciuc

judecători

Oxana Parfeni

Mariana Ursachi

